

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Gfv.VI.30.088/2024/10.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Tibold Ágnes előadó bíró

Dr. Döme Attila bíró

Dr. Farkas Antónia bíró

Dr. Madarász Anna bíró

A felperes: ...

A felperes képviselője: Pete és Kiss Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Pete Judit ügyvéd)

Az alperes: ...

Az alperes képviselője: Kutasi Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Kutasi Balázs ügyvéd)

A felperesi beavatkozó: ...

A felperesi beavatkozó képviselője: Hontvári és Társa Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Völgyesiné dr. Hontvári Zsuzsanna ügyvéd)

A per tárgya: fizetési kötelezettség fenn nem állásának megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla, 14.Gf.40.131/2023/8/II. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Fővárosi Törvényszék, 8.G.40.848/2021/60. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria az alperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmét elutasítja.

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 12.700.000 (tizenkétfélmillió-hétszázezer) forint, a felperesi beavatkozónak 9.525.000 (kilencmillió-ötszázhuszonötezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A L... L...- és K... P... H.... (a továbbiakban: H..) megrendelő és a beavatkozó között 2009. július 7-én építési vállalkozási szerződés jött létre egy líbiai régió közműhálózatának kiépítésére és az ehhez szükséges anyagok kiszállítására. A H.... a beavatkozó részére előleget fizetett, aminek visszafizetését az építési szerződés nem teljesítése esetén a H... mint kedvezményezett javára szóló bankgarancia (előleg-visszafizetési garancia) biztosította. A H... kizárólag líbiai bankon keresztül fogadott el garanciát, így egy három pénzügyi intézményből álló viszontgarancia-nyilatkozat láncolat jött létre.

[2] A beavatkozó és a felperes 2009. október 16-án viszontgarancia szerződést kötöttek. A bankgaranciával érintett, a beavatkozót terhelő kötelezettségvállalások biztosítására a beavatkozó a felperes között biztosítéki szerződések jöttek létre.

[3] A felperes 2009. november 20-án kibocsátotta az előleg-visszafizetési viszontgaranciát az alperes javára 69.499.610 LYD (49.251.000 euró) összegben 2013. szeptember 14-i lejáratával. A viszontgarancia szerződés szerint a felperes teljes felelősségvállalása mellett az alperes javára kibocsátott viszontgarancia vállalása ellenében kérte, hogy az alperes bocsássa ki a saját viszontgaranciáját a S... B... javára annak érdekében, hogy a S... B... kibocsáthassa a garanciát a beavatkozó megbízásából a H.. kedvezményezett javára.

[4] A felperes az alábbi feltételekkel bocsátotta ki az alperes javára a viszontgaranciát: „Az Önök fenti kötelezettségvállalásának biztosítékául mi, a M.... E... I.... B... Z... 1.... B... N.... u... 4..., Magyarország a N... V... Z.... nevében ezúton kibocsátjuk az Önök javára viszontgaranciánkat, a Magyar Köztársaság állami költségvetése terhére, az Önök kötelezettségvállalása alapján fennálló fizetési kötelezettsége és az Önök évi 1,30% jutaléka és a S... B... fizetendő jutalékok, díjak és adók valamint bármely forrásadó, amely az ilyen díj és jutalék után fizetendő, és az Önök finanszírozási költsége, és késedelmi kamat, olyan mértékben amilyen mértékben ezek alkalmazandók, fedezetéül. Ezt a viszontgaranciát a törvény által jóváhagyott állami költségvetés terhére export célokra kibocsátott garanciának kell tekinteni. Mi alulírott E... ezúton megerősítjük, hogy a B..P... M.... F.... javára szóló viszontgaranciánk visszavonhatatlan, teljesen feltétel nélküli, hitelesített SWIFT útján tett első egyszerű felszólításukra fizetendő vagy megújítandó/meghosszabbítandó, a N... V... Z... vagy bármely másik fél általi vitatása, jogvita, előzetes lefoglalási rendelkezés, letiltási rendelkezés vagy tiltó rendelkezés ellenére. Jelen viszontgarancia alapján az Önök követelésének kézhezvételétől számított 12 munkanapon belül teljesítünk fizetést. Megerősítjük, hogy a viszontgaranciánk lejáratát az Önök viszontgaranciájának lejáratát tizenöt nappal meghaladja 2013. szeptember 14-ig, biztosítva Önöknek időt, hogy követelésüket (amennyiben van) benyújtsák. Azt is megerősítjük, hogy beszereztük a szükséges jóváhagyásokat a megfelelő hatóságainktól a jelen viszontgarancia kibocsátásához és annak érdekében, hogy likvidáció esetén annak teljes összegét átutaljuk bármely az Önök által választott banknál vezetett, szabad rendelkezésükre álló számlájukra EUR-ban hitelesített SWIFT követelésük vagy írásbeli értesítésük kézhezvétele esetén, amelyben megadják az átváltási árfolyamot és az EUR-ban fizetendő összeget. Megerősítjük, hogy az Önök által követelt teljes EUR összeget megtérítjük Önöknek akkor is, ha a S... B.. által

követelt ellenérték EUR-ban vagy a B... P... M... által megjelölt ellenérték EUR-ban, amely a S.. B.. által követelt USD összeg, meghaladná a viszontgarancia fent megjelölt összegét. Megerősítjük, hogy a fentieken túl meg kell térítenünk Önöknek az Önök finanszírozási költségét az Önök viszontgaranciája alapján teljesített fizetés napja (azt a napot is beleértve) és a viszontgaranciánk alapján általunk teljesített fizetés Önök általi kézhezvételének napja közötti napokra vonatkozóan, ahol az Önök finanszírozási költsége azt az éves százalékos kamatot jelenti, amely kamaton bármely Önök által ésszerűen választott forrásból Önök forrást tudnak bevonni a fent meghatározott időszakkal összehasonlítható periódusra és ugyanekkora vagy összehasonlítható összegre. Megerősítjük, hogy az Önök finanszírozási költségét megfizetjük az Önök hiteles SWIFT követelése alapján, amelyben megadják a követelésük összegét. Megerősítjük továbbá, hogy elszámolási késedelem esetén kötelezettséget vállalunk a Magyarországon alkalmazandó mértékű késedelmi kamat megfizetésére. Megerősítjük és visszavonhatatlan kötelezettséget vállalunk az Önök jutalékának, azaz évi 1,30% megfizetésére negyedévente előre SWIFT kérésük kézhezvételét követő 3 munkanapon belül, amely az Önök viszontgaranciájának minden negyedévet megelőző hónap utolsó napján fennálló aktuális összegére számítandó. Megerősítjük és visszavonhatatlan kötelezettséget vállalunk a S... B... fizetendő jutalékok díjak és adók megfizetésére az Önök SWIFT kérésének kézhezvételét követően azonnal. Az Önök javára kibocsátott viszontgaranciánk automatikusan hatályba lép a B.. P... hiteles SWIFT üzenetének kézhezvételével, amely szerint az előleg 60%-a azaz 41.699.766,00 LYD EUR megfelelője jóváírásra került a N... V.. Z... B... P...-nál vezetett számláján, és az előleg 40%-a, azaz 27.799.844,00LYD jóváírásra került a N... V... Z... S... B... vezetett számláján, ezért a B.. P... által a S.. B.. részére kibocsátott viszontgarancia hatályba lépett. Az Önök viszontgaranciájában a szerződésre vagy annak bármely rendelkezésére vonatkozó hivatkozás csupán tájékoztatásul szolgál, és nem keletkeztet felelősséget az Önök számára, és nem fogja érinteni az azon kötelezettségvállalásunk szerint Önök felé fennálló felelősségünket, hogy a teljes garanciaösszeget az Önök első egyszerű felszólítására kifizessük. Önök javára szóló viszontgaranciánkra a magyar jog irányadó.”

[5] Az alperes 2009. november 24-én viszontgaranciát bocsátott ki a S.. B.. javára 2013. augusztus 30-i lejáratával. Az alperes kérte a S... B..., hogy a viszontgarancia vállalása ellenében bocsássa ki az azonos összegű előleg-visszafizetési garanciát a H... javára. A S.. B.. 2010. február 28-án a H.. mint kedvezményezett javára 69.499.610 LYD összegű előleg-visszafizetési garanciát bocsátott ki.

[6] A Líbiában kitört polgárháborús helyzetre tekintettel az ENSZ Biztonsági Tanácsának 2011. február 26-án hozott 1970. (2011) számú határozatával és az Európai Unióban a Tanács 2011. február 28-i 2011/137/KKBP korlátozó intézkedésekről szóló határozatával, valamint a Tanács líbiai helyzetre tekintettel korlátozó intézkedések meghozataláról szóló 2011. március 2-i 204/2011/EU rendeletével (a továbbiakban: Embargó Rendelet) embargó intézkedéseket vezettek be egyes líbiai magánszemélyekkel, jogi személyekkel és szervezetekkel szemben. Az Embargó Rendelet III. mellékletében tiltólistára került a H., valamint 2011. március 22. és 2011. szeptember 2. között a S... B.... A H... a tiltólistán 2014. január 29-ig szerepelt.

[7] A H... a S... B... 2012. novemberében lehívta a bankgaranciát, amelyre tekintettel a S... B... öt alkalommal is megkísérelte lehívni az alperes által kibocsátott viszontgaranciát, azonban az alperes nem teljesített kifizetést a S... B... részére, a lehívásban foglaltak teljesítését az Embargó Rendelet alapján megtagadta.

[8] Az alperes a 2013. január 10-án kelt SWIFT üzenetében a felperes által a javára kibocsátott viszontgaranciát lehívta; a felperes a 2013. január 16-i üzenetében a lehívást a líbiai helyzetre és az embargóra hivatkozással szintén megtagadta.

[9] A Nemzeti Adó és Vámhivatal értesítése alapján zárlat elrendelése iránt indult eljárásban a Fővárosi Ítéltábla a 2013. április 22-én kelt 16.Gpkf.43.422/2013/3. számú jogerős végzésében eltiltotta jelen per alperesét attól, hogy a S... B... részére az előleg-visszafizetési bankgarancia alapján kifizetést teljesítsen mindaddig, amíg a H.. az embargós intézkedések hatálya alatt áll.

[10] A Fővárosi Törvényszék előtt az alperes és a S... B... között folyamatban volt peres eljárásban hozott 29.G.42.778/2016/38. számú ítéletében a bíróság megállapította, hogy jelen per alperesét az általa a S... B.. javára 2009. november 24-én kibocsátott és 2013. augusztus 30-án lejáráó előleg-visszafizetési viszontgarancián alapuló, a S... B.. felé fennálló fizetési és rendelkezésre állási kötelezettség nem terheli. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a Gfv.V.30.045/2019/9. számú ítéletében az elsőfokú ítéletet megváltoztató másodfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és a Fővárosi Törvényszék ítéletét helybenhagyta.

[11] A Fővárosi Törvényszék előtt jelen per felperese által e per alperese ellen indított másik perben a felperes keresetében az alperessel kötött 2012. december 20-án létrejött megállapodás szerinti letét kiadásához szükséges alperesi jognyilatkozat pótlását kérte. Az alperes viszontkeresetet terjesztett elő, amelyben a viszontgarancia szerződés alapján a saját jutalékát, valamint a S... B.. részére általa megfizetett díjakat érvényesítette a felperessel szemben. A Fővárosi Törvényszék 29.G.41.612/2015/58. számú, a viszontkeresetet elbíráló ítéletében a viszontkeresetnek részben adott helyt. A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta, és a viszontkeresetet teljes egészében elutasította. A jogerős ítélet ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán indult felülvizsgálati eljárásban a Kúria kezdeményezte az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) előzetes döntéshozatali eljárását, amely eljárásban az EUB C-168/17. szám alatt (2019. január 17-i SH és TG ítélet, C-168/17, EU:C:2019:36) hozta meg az ítéletét. A Kúria Pfv.V.20.180/2019/15. számú ítéletében a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Határozata indokolásában rámutatott, az alperes részére a saját jogán járó garanciadíjak (saját jutalékok) nem esnek az Embargó Rendelet hatálya alá, ebben az esetben egy magyar jogi személy (az alperes) szolgáltatásának ellenértékéről van szó. A garanciadíjnak az a része viszont, amit az alperes egy líbiai entitás részére fizetett meg, az Embargó Rendelet hatálya alá tartozik, arra a rendelet kivételi szabálya sem alkalmazható, ezért az alperes saját kockázatára a S... B.. részére megfizetett garanciadíjak megtérítését nem kérheti a felperestől. A viszontgarancia-szerződés teljesítését befolyásolhatják az Embargó Rendelet által bevezetett intézkedések, ha e viszontgarancia kedvezményezettjét (a S... B..) felvették a rendelet III. mellékletében foglalt jegyzékbe, vagy ha a garancia kedvezményezettje szerepel e jegyzékben. Amennyiben a S... B.. járó díjakat a felperes köteles lenne megtéríteni az alperes felé a perben zajló elszámolás körében, az sértené a 2016. január 20-án hatályba lépett, a 204/2011/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló (EU) 2016/44 rendelet (a továbbiakban: ÚJ Embargó Rendelet) 17. cikkének szabályait, mert a díjak elszámolásával az alperes a 17. cikk b) pontja alá eső S... B... keresztül eljáró személynek minősülne.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[12] A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy nem áll fenn kötelezettsége az alperes javára kibocsátott viszontgarancia szerinti garanciaösszeg alperes felé történő megfizetésére.

[13] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Az első- és másodfokú ítélet

[14] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy a felperesnek nem áll fenn fizetési kötelezettsége a viszontgarancia szerinti 49.251.000 euró (69.499.610 LYD)

garanciaösszeg alperes részére történő megfizetésére. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 26.900.000 forint, a beavatkozónak 19.050.000 forint perköltséget.

[15] Az elsőfokú bíróság osztotta a felperes álláspontját, hogy a jogainak az alperessel szemben való megóvása érdekében szükséges a megállapítási kereset előterjesztése. Azt megalapozza a felek közötti levelezés, valamint az alperes 42. sorszámú beadványában előterjesztett nyilatkozata, miszerint a lehívással igénye keletkezett a garancia összeg erejéig, valamint az arra az esetre érvényesítendő megtérítési igénye, ha a S... B..által L... indított peres eljárásban az alperest marasztalnák.

[16] A keresetet érdemben vizsgálva, a jelen perrel összefüggő kúriai határozatokban írtakra utalással kifejtette, az embargónak nincs azonnali kötelemszüntető hatálya a bankgarancia ügyletekre vonatkozóan, az jogi lehetetlenülést nem jelentett, annak folytán csupán a teljesítés ütközött akadályba mindaddig, amíg az Embargó Rendelet hatálya alá eső pénzügyi műveleteket valamely tiltólistán szereplő személy vagy szervezet javára kell teljesíteni. Megállapította, hogy a perbeli viszontgarancia 2013. szeptember 14-én szűnt meg, a lejáratú időre tekintettel. A lehívás teljesítése a viszontgarancia lejártáig az Embargó Rendelet tilalma alá esett. A lejáratú idő elteltére figyelemmel a viszontgarancia megszűnt, ezért a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 249. §-ában foglaltak értelmében a felperes helytállási és fizetési kötelezettsége is megszűnt.

[17] Az adott ügyben figyelembe kellett venni, hogy a felperes a perbeli viszontgaranciát az alperes által a S... B.. részére kibocsátott viszontgaranciával összefüggésben bocsátotta ki, amelyet alátámasztanak a viszontgaranciában foglalt rendelkezések és a viszontgarancia lejáratú, amely az alperes viszontgaranciájának lejáratához igazodott 15 nap eltéréssel.

[18] A Kúria Gfv.V.30.045/2019/9. számú ítéletében kifejtett álláspont ismertetését követően rögzítette, a felperes alappal hivatkozott arra, hogy a viszontgarancia lehívásakor annak teljesítése az Embargó Rendelet értelmében a közvetett teljesítés tilalmába ütközött, mivel azzal az alperes a S... B.. számára történő kifizetést terhelné át a felperesre.

[19] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, és az alperest a felperes részére 10.000.000 forint + áfa, a felperesi beavatkozó részére 7.500.000 forint + áfa másodfokú perköltség megfizetésére kötelezte.

[20] A másodfokú bíróság nem látta indokoltnak előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését az alperes indítványa alapján. Úgy ítélte meg, hogy az EUB a jelen perben irányadó embargós rendelkezéseket a C-168/17. számú ügyben már értelmezte, továbbá a Kúria ezen ítéletre és a kapcsolódó EUB joggyakorlatra is figyelemmel hozta meg a precedensértékű Pfv.V.20.180/2019/15. számú határozatát.

[21] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság érdemi döntésével és jogi indokolásának lényegével.

[22] A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 172. § (3) bekezdésében foglalt feltételek fennállása körében kifejtette, az elsőfokú bíróság a Kúria Gfv.30.328/2021/6. számú határozatát idézve helyesen mutatott rá arra, hogy a megállapítási kereset valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának a megállapítását jelenti, ami azonban nem a kereseti kérelem szövegszerű megfogalmazásával szemben támasztott, eltérést meg nem engedő kíváncsi, hanem a megállapítási kereset természetéből és rendeltetéséből következik. Az adott esetben a felperes egyértelműen megjelölte, hogy a követelésnek a peres felek között létrejött, és a régi Ptk. 249. §-a által szabályozott bankgarancia jogviszony az alapja. Állította, hogy ez a szerződéses kötelelem már nem áll fenn, és ezen alapult az a kérelme, hogy a szerződésből eredő fizetési

kötelezettségének fenn nem állását állapítsa meg a bíróság. Ily módon a kereset a garanciaszerződéses jogviszony fenn nem állásának megállapítására irányult.

[23] Az elsőfokú bíróságot nem terhelte a keresettel összefüggésben anyagi pervezetési kötelezettség, mert az – a fellebbezésben írtakkal szemben – kellőképpen határozott és ellentmondásmentes volt. E körben a másodfokú bíróság kitért arra is, hogy az alperes hivatkozásával ellentétben a felperes nem változtatta meg az elsőfokú eljárásban a keresete jogi érvelését. Az elsőfokú bíróság a perfelvételi tárgyaláson a jogvita szempontjából lényeges nyilatkozatokat összegezve kifejezetten rögzítette, hogy a felperes az embargós rendelkezésekre is alapítja követelését. Az alperes a felperesnek a 2022. március 3-i tárgyaláson kizárólag az előzetes döntéshozatali kérelemre tett nyilatkozatát értelmezte tévesen, azonban a felperesnek nem volt eljárásjogi kötelezettsége arra, hogy az alperes téves értelmezését követően a korábbi nyilatkozatát ismételten előadja. Későbbi nyilatkozatai pedig nem értelmezhetők kiterjesztő módon akként, hogy a keresetlevélben kifejtett részletes jogi érvelését, amelynek elemét képezte az embargós rendeletekre való hivatkozás, nem tartja fenn, különös tekintettel arra, hogy a 36. sorszámú előkészítő iratában kifejezetten utalt az embargós szabályokra.

[24] A másodfokú bíróság a felperes alperessel szembeni jogmegóvási szükségletét alátámasztó, az elsőfokú ítéletben is említett körülményeket kiegészítve figyelembe vette azt is, hogy a felperest rendelkezésre tartási kötelezettség terhelte a felek közötti szerződéses jogviszony alapján, amit a Gfv.V.30.045/2019/9. számú határozatában a Kúria is úgy értékelt, hogy a vagyoni jogok lényeges sérelmét jelenti egy olyan helyzet fenntartása, ami a garancia lejártát követően még évekkel később is azt eredményezi, hogy magas költségekkel járó módon kell nyilvántartani a lejárt garanciát.

[25] Mindezt, bár – főszabályként – egyetértett a fellebbezésben foglaltakkal annyiban, hogy egy igénytől való félelem nem alapozhat meg megállapítási keresetet, illetve általában nincs helye negatív megállapításnak olyan tényre vonatkozóan, amelyre egy perben védekezésként hivatkozni lehet, az adott esetben úgy ítélte meg, hogy nem kizárt a megállapítási kereset a felmerülő többlételemű jogviszonyok miatt. A másodfokú bíróság ezek között nevesítette még a felek komplex jogviszonyát, a szerződéses láncolatot, a bankgarancia lejártá óta eltelt időtartamot, és a beavatkozó által a felperes ellen indított, a garancia mögötti biztosítékok felszabadítása tekintetében indított pert is.

[26] A másodfokú bíróság az elsőfokú bírósággal és a Kúria Pfv.V.20.180/2019/15. számú határozatában foglaltakkal egyezően értelmezte a felek jogviszonyát és annak összefüggéseit. Eszerint a peres felek közötti jogviszony a régi Ptk. 249. §-a szerinti hárompólusú bankgarancia jogviszonyhoz képest sajátosságokat mutat. A perbeli esetben az ügyletek komplex módon, annak érdekében jöttek létre, hogy a H... javára szóló bankgarancia a láncolatú ügyleteken keresztül megvalósítható legyen. Ezért a kizárólag a klasszikus, hárompólusú jogviszonyra vonatkozó dogmatikai tételek és bírói gyakorlat a perbeli jogviszonyra csak eltéréssel alkalmazhatók annak sajátosságaira is figyelemmel (Pfv.V.20.180/2019/15. 36. pont). A felek közötti megállapodások tartalma alapján a szerződéses lánc létrehozásának céljára figyelemmel az alperes a S... B.. felé fennálló fizetést terheli át a felperesre, ami a bankgaranciák függetlenségének fellebbezésben hivatkozott elve mellett is tényként rögzíthető.

[27] Az elsőfokú ítélet nem mond ellent annak az egyébként helyes érvelésnek, hogy a bankgarancia az alapjogviszonytól – jelen esetben a H.. és a beavatkozó között létrejött jogviszonytól – független kötelezettségvállalást jelent. Az alperes annak érdekében járt el, hogy teljesíteni lehessen a megrendelő, a végső kedvezményezett H... kérését a garantőr személyét illetően. A felperes pedig az alperes „kötelezettségvállalásának biztosítékaul”, annak „fedezetül” bocsátotta ki a viszontgaranciát.

[28] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság azon megállapításával is, a felek közötti jogviszony a garanciavállalás határidejének lejártától tekinthető megszűntnek. Rámutatott, a Kúria az alperes és a S... B... közötti perben, a felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletében már – jelen ügyre is iránymutatóan – kifejtette, hogy a peres felek között a garanciavállalás időtartamában az embargós intézkedésekre tekintettel nem kerülhetett sor kifizetésre. Mivel az építési szerződésből fakadó fizetési kötelezettségek láncolatának végén a H.. állt, így az annak biztosítására kötött megállapodások is „érintett szerződéseknek” minősülnek, azok még közvetve sem voltak teljesíthetők, e körben az Embargó Rendelet 12. cikkét kellett alkalmazni. Később sem keletkezhet olyan jogi helyzet, ami a garancia kifizetését lehetővé tenné, mert az embargó nem célozza az érintett polgári jogi viszonyok meghosszabbítását.

[29] A lejáratí időn belül történő lehívás esetén valóban nem a lejáratí idő elteltével szűnik meg a garancia, mert a jogszerű lehívást a teljesítési határidőn belül teljesíteni kell. A teljesítés azonban az adott esetben az embargó miatt akadályba ütközött, és a Kúria határozatában kifejtettek szerint a teljesítési kötelezettség az embargó lejártáig nem is hosszabbodhatott meg (Gfv.V.30.045/2019/9.). A lejáratí időn belül benyújtott, de az embargó miatt a lejáratí időn belül (illetve az azt követő 12 munkanapos teljesítési határidőn belül) nem teljesíthető lehívás hiába felel meg tehát a garanciaszerződés feltételeinek, az embargó szabályai miatt nem teljesíthető. Mindezekből az is következik, hogy mivel a lejáratí időn belül joghatás kiváltására alkalmas lehívás nem történt az alperes részéről, így a felperesnek a bankgaranciából eredő fizetési kötelezettsége a lejáratí idővel szűnt meg.

[30] Az elsőfokú bíróság egyértelműen az Embargó Rendelet 12. cikkére alapította a döntését, amikor megállapította, hogy „az alperes által 2013. január 10. napján eszközölt lehíváskor az embargós rendelkezésekre tekintettel a viszontgarancia teljesítése az embargós rendelet 12. cikke szerinti közvetett teljesítés tilalmába ütközött, mivel ezzel az alperes a S... B... számára történő kifizetést terhelne át a felperesre”. Az alperes tévesen értelmezte a Kúria Gfv.V.30.045/2019/9. számú határozatát. Az ugyanis az elsőfokú ítéletben kifejtett álláspontot támasztja alá, miszerint a „fizetési kötelezettségek láncolatának” végén álló megrendelőre tekintettel valamennyi, „annak biztosítására kötött megállapodás” érintett, és még közvetve sem teljesíthető szerződésnek minősül. A jelen perbeli szerződés pedig nem vitásan ezen láncolat részét képezi.

[31] A másodfokú bíróság hangsúlyozta, a Kúria Pfv.V.20.180/2019/15. számú ítéletében kifejezetten a garancia díjak, és nem a garancia összeg kifizetéséről döntött. Ennek során éppen annak tulajdonított jelentőséget, hogy a garanciadíj milyen költségek fedezetére szolgál. A S... B... részére megfizetett garancia díjakra vonatkozó megtérítési igényt nem látta megalapozottnak, és csak a peres felek mint uniós bankok egymás közötti szerződéses kapcsolatában felmerülő banki tevékenység ellenértékét ítélte alaposnak. Ez egyben azt is mutatja, hogy nem zárja ki az embargós rendelkezések alkalmazását önmagában az, hogy a peres felek uniós jogalanyok.

[32] A másodfokú bíróság alaptalannak találta a perköltség mérséklésére irányuló fellebbezési kérelmet is. A megállapítási keresetek esetében – ha az valamilyen összegű tartozás fennállására vagy fenn nem állására irányul – a pertárgy értékét a tartozás összegében kell meghatározni. Az elsőfokú bíróság a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet (a továbbiakban IM rendelet) alapján számított munkadíjat jelentősen mérsékelte. A másodfokú bíróság a jogvita bonyolultságára, a képviseleti tevékenység terjedelmére, a beadványok számára és időigényére, továbbá az eljárás időtartamára figyelemmel nem látott egyik peres fél esetében sem indokot arra, hogy az elsőfokú bíróság által meghatározott ügyvédi munkadíjakat tovább mérsékelje. Kifejtette továbbá, a Pp. 90. § (1) bekezdése értelmében a beavatkozó által támogatott fél

pernyertessége esetén a beavatkozó perköltségét a pervesztes fél téríti meg. Erre az esetre a Pp. a beavatkozó és az általa támogatott fél között a perköltségre való jogosultság szempontjából nem tesz különbséget, ezért nem eltűzött a beavatkozó részére megítélt ügyvédi munkadíj amiatt, mert az összege a felperes javára megítélt ügyvédi munkadíj 75%-át eléri.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[33] A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, egyben felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet is.

[34] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és – tartalma szerint – az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a keresetet elutasító döntés hozatalát, másodlagosan a jogerős ítélet perköltségről rendelkező részének hatályon kívül helyezését és a felperes, valamint a felperesi beavatkozó részére megítélt első- és másodfokú perköltség mérséklését kérte. Harmadlagos felülvizsgálati kérelme az eljárási szabálysértésekre hivatkozással az első- vagy a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítására irányult. Állította, hogy a jogerős ítélet sérti a Pp. 80. §-át, 172. § (3) bekezdését, 7. § (1) bekezdésének 11. pontját, 170. § (2) bekezdés *b*) pontját, 341. § (1) bekezdését, 342. § (1) és (3) bekezdését, 373. §-át, a régi Ptk. 249. §-át, a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara (ICC) által kidolgozott „Felszólításra fizetést ígérő garanciák egységes szabályai” (a továbbiakban: URDG 458) 2. cikkét, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:63. § (5) bekezdését, az EUMSZ 63. cikkét, az Embargó Rendelet 5. és 12. cikkét, az Új Embargó Rendelet 5. és 17. cikkét, valamint ellentétes számos precedens értékű kúriai döntéssel.

[35] Az alperes véleménye szerint az adott ügyben nem álltak fenn a megállapítási kereset jogszabályi feltételei, mert a jogerős ítélet nem egy jog vagy jogviszony fennállását vagy fenn nem állását, hanem egy fizetési kötelezettség fenn nem állását állapította meg. Nem jelölt meg védendő jogot, továbbá egy olyan fizetési kötelezettség hiányát állapította meg, amelyre egy marasztalási perben védekezésként is lehet hivatkozni. Az ezzel ellentétes bírói gyakorlattal szemben a megállapítás feltételeit a felek közötti kommunikáció során „lebegtetett” igényre alapozta, és nem értékelte azt sem, hogy a jogvédelmi szükséglet nem az alperessel szemben állt fenn.

[36] A fentieket részletezve kifejtette, a kötelezettség dogmatikailag nem azonos a jogviszonnyal, hanem azon belül értelmezhető. A kialakult bírói gyakorlat teljesen egyértelmű abban a tekintetben, hogy a kötelezettség fenn nem állására irányuló megállapítási kereset elutasításának van helye (Kúria Gfv.V.30.130/2023/8., Gfv.VI.30.370/2021/6., Gfv.VI.30.328/2021/6.).

[37] Sem az elsőfokú, sem a jogerős ítéletben nincs megjelölve konkrétan az a védendő jog, amely megóvásához felperesnek ténylegesen szüksége van a kért megállapításra (Gfv.30.540/2021/6., Gfv.VI.30.449/2021/5., Pfv.20.215/2023/4., stb.). Külön kiemelte, szerinte érdemi eltérés mutatkozik az általa a líbiai bankkal szemben, és a felperes jelen keresetével megindított megállapítási perek között. Az alperes ugyanis abban a perben felperesként megjelölte a védendő jogot: egyrészt a tisztességes eljáráshoz fűződő jogára hivatkozott utalva arra, hogy L... az embargót nem vennék figyelembe, másrészt tulajdonjoga, vagyoni jogai fenyegetettségére hivatkozott, amit alátámasztott azzal, hogy a könyveiben a garanciát nyilvántartotta. Jelen ügyben ez a felperes részéről nem történt meg, ami egyben hátráltatta az alperes védekezését is.

[38] Az alperes hangsúlyozta, a kialakult – a felülvizsgálati kérelmében hivatkozott – joggyakorlat alapján jogvédelmi szükséglet nem állapítható meg, ha a felperes egy másik, marasztalása irányuló eljárásban alperesként védekezésként tudna hivatkozni a megállapítási

perben felhozott érveire. Nem merült fel peradat arra nézve, hogy a felperest bármi gátolná ebben. Egy adott ügy komplexitása nem nyithat meg olyan megállapítási keresethez fűződő jogot, amely a kevésbé komplex ügyekben nem lenne adott. Ugyanez vonatkozik az időtartamra is, az eltelt időtartam nyilvánvalóan nem eredményezhet megállapítási kereset benyújtásához fűződő jogot.

[39] A megállapítási perben elvárt szükségesség mércéjét nem üti meg az, ha a felperest nyugtalanítja, hogy az alperes egy igényt csupán csak fenntart. Az alperesnek joga van saját jogi álláspontot kialakítani bármilyen kérdésről, anélkül, hogy ezért bepereljék. A megállapítási keresetnek való helytadás ilyen módon az alperes azon alkotmányos jogát vonja el, hogy szabadon döntsön arról, hogy az igényét bíróság elé vigye, vagy azzal ne éljen, vagy azzal más időpontban éljen (Gfv.V.30.130/2023/8.).

[40] Azért sem volt alapos a jelen ügyben a megállapítási kereset megengedése, mert a jogvédelem szükségessége ha fenn is állt, nem az alperessel szemben állt fenn, hiszen a jogerős ítélet is azt rögzíti egyik, a megállapításra alapot adó többlettényállási elemként, hogy a beavatkozó a garancia mögötti biztosítékok felszabadítása tekintetében pert indított a felperessel szemben. Mindezen eljárási szabálysértések nyilvánvalóan kihatottak az ügy érdemére, hiszen a felperes pernyertességéhez vezettek.

[41] Az alperes előadta, az eljáró bíróságok a garanciából és két viszontgaranciából álló jogviszonyokat egységesen, egyfajta „garancialáncként” kezelték, annak ellenére, hogy látszólag elismerték, hogy jogilag azok függetlenek egymástól. A jogerős ítélet megállapítása szerint a bankgarancia csak az alapjogviszonytól független kötelezettségvállalást jelent. Ez ellentétes a garanciák függetlenségének nemzetközileg és Magyarországon is megkérdőjelezhetetlen alapelveivel, mivel a jogerős ítélet két európai uniós fél közötti szabályosan lehívott garancia teljesítését a felektől és a jogviszonytól független alapjogviszony, azaz a másik garanciát érintő körülményre tekintettel deklarálta teljesíthetetlennek. Ezzel szemben garáns bank kötelezettségvállalása önálló, annak tartalmát és korlátait kizárólag a jognyilatkozatot tevő bank saját maga határozza meg.

[42] Az alperes hangsúlyozta, sem a régi Ptk., sem a Ptk. nem tesz különbséget garancia és viszontgarancia között. Utóbbi esetén ugyan üzleti szempontból több önálló garancia-jogviszony épül egymásra, azonban az a garanciával teljesen azonos jogi természetű, amit az URDG 458 2. cikke is egyértelművé tesz. A szokványok a szerződés tartalmába beépülnek, ezt alátámasztja a Ptk. 6:63. § (5) bekezdéséhez fűzött kommentár, amely szerint az már a régi Ptk. alapján kialakult bírói gyakorlatot rögzíti normatív szabályként. Ez tűnik ki a BH2009. 251. számon közzétett határozatból is.

[43] Téves ezért a jogerős ítéletben tett megállapítás, amely a függetlenséget csak az alapjogviszony és a másodfokú bíróság által is egységesen kezelt „garancialánc” között érti, ezzel szemben a garancialánc egyes elemei is függetlenek egymástól, jogi, biztosítéki szempontból önálló, nem járulékos biztosítékok. A bankgarancia önállósága, függetlensége, absztrakt jellege tekintetében, valamint abban a körben, hogy a garancia lehívásával a kedvezményezett nem más igényét érvényesíti, hanem saját magáét, az alperes szintén több kúriai döntésre hivatkozott. Álláspontja szerint ezen elvek félretétele „embargós megközelítésből is teljesen szükségtelen”.

[44] A másodfokú bíróság tévesen alkalmazta az Embargó Rendelet igényérvényesítési klauzuláját is. A másodfokú bíróság a 12. cikkből lényegében azt vezette le, hogy a líbiai embargó az EU-ban honos alperes saját garancia igényére is kihat, az alperes közvetetten egy szankció alatt álló személy részére érvényesíti a garancia igényt. Emiatt tekintette joghatás kiváltására alkalmatlannak a garancia lehívást az alperes részéről. Az alperes álláspontja szerint a másodfokú bíróság azzal, hogy az EU-ban honos felek egymás közötti jogügyletére is alkalmazta a líbiai embargót, megsértette a tőke szabad áramlásának vonatkozó

alapszabadságot. Utalt e körben a 88/631/EGK-irányelv 1. cikk (1) bekezdésére és 1. számú mellékletére, amely a tőkemozgásokra vonatkozó nómenklatúrába beveszi a kezességet és egyéb garanciákat is.

[45] A másodfokú bíróság az Embargó Rendelet 5. és 12. cikkét akként értelmezte, hogy az gátolja két unióbeli pénzügyi intézmény közötti lehívott garancia teljesítését. Úgy tekintette, mintha e két cikk tárgyi és személyi hatályát tekintve azonos tilalmat fogalmazna meg. Ezzel szemben az 5. cikk valójában az unióbeli felekre ír elő követendő magatartási normát és fizetési tilalmat, ami maga az embargós tilalom, és a 12. cikk (valamint az Új Embargó Rendelet 17. cikke) az igényérvényesítési klauzula. Utóbbi az európai uniós személyek védelmét szolgálja a líbiai személyekkel szemben. Azt fejezi ki, hogy ha az 5. cikk alapján nem teljesíthető egy szerződéses kötelelem, akkor a szankcionált líbiai fél ne próbálhasson meg „megkerülő igényt” érvényesíteni, amely már nem a teljesítésre, hanem pl. biztosíték érvényesítésére vonatkozik. Ez a norma tehát nem tiltja azt, hogy egy unióbeli fél (az alperes) igényt érvényesítsen egy másik unióbeli féllel (a felperessel) szemben. Ennek ellenére a jogerős ítélet úgy fogta fel a 12. cikket, mintha az egy lehívási tilalmat írna elő az alperes részére, és egy kifizetés alóli mentesítési lehetőséget adna a felperesnek. Az alperes fenti érvelése alátámasztására hivatkozott az Európai Bizottságnak egy parlamenti képviselő kérdésére adott válaszára az oroszországi szankciókkal összefüggésben, valamint az Európai Unió Tanácsának egy kiadványára, amely az uniós szankciók megszövegezése és értelmezése kapcsán ad támpontot.

[46] A fentieket összefoglalva az alperes előadta, a jogerős ítélet jogszabálysértő módon alapozta a felperes fizetési kötelezettségének hiányát az Embargó Rendelet 12. cikkére. A tárgyi hatály oldaláról nézve, az alperes lehívása a felperesi garancia „teljesítésre” irányult, vagyis nem arról van szó, hogy a teljesítés embargóba ütközés miatti „megkerülő igény” volna. Ezen túlmenően az alperes önálló, független garanciájának a lehívása nem tekinthető akként, mintha azt az alperes egy szankcionált entitás nevében eljárva kérte volna, az absztrakt, független garancia teljesítését kizárólag saját maga nevére kérte. A másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy a garancia összeg nem kerülhet önként további fizetésre a líbiai félnek, mivel azt a jogerős bírósági határozatok tiltják meg az alperes számára. Ettől függetlenül az alperes a saját biztosítékára nyilvánvalóan jogot formálhat, nem eshet el attól egy olyan eshetőségre is felkészülve, ha S... B. sikeres végrehajtást vezet az alperessel szemben.

[47] A jogerős ítélet a 12. cikk alapján kvázi a lehívás érvénytelenségét állapította meg akkor, amikor azt joghatás kiváltására alkalmatlannak minősítette. Az alperes kifejtette, a lehívás és a teljesítés két külön jogi aktus. Nincs olyan rendelkezés az Embargó Rendeletben, amely az igény (azaz a lehívás) érvénytelenségét mondaná ki. A tilalom csak a teljesítésre vonatkozik, és arra is csak akkor, ha a pénzügyi eszköz szankcionált fél részére kerülne közvetlenül vagy közvetetten kifizetésre. A lehívás önmagában nem lesz érvénytelen attól, hogy bizonyos ideig azt nem lehet teljesíteni az 5. cikk miatt. Az alperes álláspontja szerint egyébként unióbeli felek viszonylatában a teljesítési akadály eleve nem is létezik. Az Európai Bizottság 2014-ben kiadott értelmezése szerint is a lehívást és a teljesítést külön kell kezelni, a lehívás akkor is befogadható és érvényes, ha a teljesítés akadályba ütközik.

[48] Az alperes utalt a Pfv.V.20.180/2019/15. számú, a peres felek között a garancia díj tárgyában folyamatban volt perben hozott ítéletre, és kifejtette, a garancia összeg kifizethetősége álláspontja szerint analóg a díjakkal, hiszen azokat az alperes ugyancsak saját maga számára, saját nevében érvényesíti. Azok semmilyen esetben nem kerülhetnek líbiai félnek továbbutalásra, figyelemmel az azt tiltó határozatokra. Ezzel szemben a jogerős ítélet szinte szó szerint a Kúria Gfv.V.30.045/2019/9. számú határozatának átvételén nyugszik, figyelmen kívül hagyva azt, hogy éppen a 12. cikk személyi hatálya miatt az a fő különbség,

hogy abban a perben az alperes líbiai székhelyű társaságként egyértelműen a 12. cikk. b) pontjának hatálya alá esett.

[49] Az alperes indítványozta az EUB előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését. Előadta, hogy az indítványát a másodfokú bíróság annak ellenére utasította el, hogy maga is úgy ítélte meg, hogy a jelen ügyben releváns kérdést az EUB még nem értelmezte. Az alperes álláspontja szerint a 12. cikk tárgyi hatályánál fogva nem vonatkozik unióbeli felek közötti független, absztrakt garancia-jogviszonyok szerinti teljesítésre. Az alperes nem 1... személy nevében jár el, ezért az lehívására a líbiai embargó nem alkalmazandó. Az alperes felülvizsgálati kérelmében megfogalmazta az általa indítványozott kérdést is. Utalt arra, hogy az 1/2009. (VI. 24.) PK-KK közös vélemény értelmében a Kúriát kell annak a fórumnak tekinteni, amelyet az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének kötelezettsége terhel.

[50] Az alperes eljárási szabálysértésként arra is hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság túlterjeszkedett a kereseti kérelmen, ugyanakkor nem minden felperes által állított jogról határozott. Mind az első-, mind a másodfokú bíróság olyan jogalapon hozta meg az ítéletét, amelyet a felperes kifejezetten nem kért. A felperes ugyanis a perfelvétel lezárásakor két jogalapot tartott fenn: azt, hogy a perbeli viszontgarancia által biztosított másik garancia követelés jogerős ítélet alapján nem létezik, amely a perbeli viszontgarancia követelést is megszünteti, illetve elévülésre hivatkozott. Ehhez képest a jogerős ítélet az első jogalapot nem bírálta el, az elévülése alapított keresetet az elsőfokú bíróság elutasította, amelyet a másodfokú bíróság említés nélkül helybenhagyott. A jogerős ítélet a fentiekől eltérő, a felperes által nem kért jogalapokon nyugszik, ezek egyrészt az Embargó Rendelet, másrészt a garancia jogviszony megszűnésének megállapítása, harmadrészt a lehívás érvénytelenségének kimondása. Mindezek alapot adnak az eljárás megismétlésére.

[51] Abban az esetben, ha a Kúria az érdemi felülvizsgálati kérelmét nem találná megalapozottnak, az alperes a felperes és a felperesi beavatkozó javára megállapított perköltség összegének mérséklését kérte a 32/2003. IM rendelet 3. § (6) alapján, arra hivatkozással, hogy a megítélt perköltség nem áll arányban a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel, ezért sérti a Pp. 80. §-át. A másodfokú bíróság nem vette figyelembe, hogy jelen per megállapítási és nem marasztalási per. A kereset nemleges megállapítása vonatkozott és az alperes nem követett el semmilyen jogellenes magatartást, amely a perre okot adott volna. Nem tekinthető ilyennek, hogy az alperes egy jogviszony kapcsán más jogi álláspontot tartott helyesnek, mint a felperes. A fellebbezésével azonosan külön sérelmezte a beavatkozó részére megítélt ügyvédi munkadíjat, amely a felperes javára megítélt díj 75%-ának felel meg, holott a bírói gyakorlat a beavatkozó javára megítélt perköltség tekintetében ennél általában jóval visszafogottabb.

[52] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Hangsúlyozta, a felülvizsgálati kérelemben írtakkal ellentétben a felperes keresetlevele 54. pontjában egyértelműen megjelölte, hogy azon joga megóvása érdekében szükséges a kért megállapítás, hogy az alperes által a perben érintett bankgarancia jogviszony alapján történt lehívás alapján a garancia összeg megfizetése a felperestől jogszerűen ne legyen követelhető. A másodfokú bíróság a megállapítási kereset megengedhetősége szempontjából helytállóan értékelte és rögzítette a többlettényállási elemeket. A bankgarancia függetlenségével összefüggésben szintén tévesnek tartotta a felülvizsgálati kérelmet. A másodfokú bíróság e körben egyetértett a Kúria korábbi határozatában kifejtett állásponttal, amely szerint a peres felek közötti jogviszony régi Ptk. 249. §-a szerinti hárompólusú garancia jogviszonyhoz képest sajátosságokat mutat. A felperes álláspontja szerint a másodfokú bíróság helyesen értelmezte az embargót is. Az Embargó Rendelet közvetett kifizetése vonatkozó tilalma folytán az eljáró bíróságok helyes megállapításra jutottak. A lehívás teljesítését az embargós

rendelkezések tiltották. Alaptalannak tekintette az eljárási szabálysértésekre alapított, illetve a perköltség mérséklésére vonatkozó felülvizsgálati kérelmet is.

[53] A felperesi beavatkozó felülvizsgálati ellenkérelmében szintén a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Az ügy érdemét tekintve lényegében a jogerős ítélet helytálló indokaira hivatkozott. Szükségtelennek tartotta előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését. A perköltség mérséklésére irányuló felülvizsgálati kérelem kapcsán egyebek mellett utalt az alperes által felszámítani kért ügyvédi munkadíjnak a bíróságok által a felperes és a beavatkozó részére megítélt összeget jelentősen meghaladó mértékére.

A Kúria döntése és jogi indokai

[54] A Kúria a 2. sorszámú végzésével a felülvizsgálatot a Pp. 409. § (3) bekezdése, illetve 409. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján engedélyezte. Előbbi körben az alperes lényegében a Pp. háromtagú pertárgy fogalmából következő jogcímhez kötöttség megsértését állította, amely tekintetében az engedélyezést a Pp.-nek a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvénytől (a továbbiakban: régi Pp.) jelentősen eltérő szabályozása indokolta. A Kúria a hivatkozott közzétett határozatoktól állított eltérés érdemi vizsgálatát a felülvizsgálati kérelem elbírálása körében végezte el a később kifejtettek szerint.

[55] A megállapítási kereset megengedhetősége, illetve a viszontgarancia függetlensége tekintetében a felvetett jogkérdés különleges súlya alapján a Kúria arra tekintettel engedélyezte a felülvizsgálatot, mert a vizsgálandó jogkérdések – figyelemmel az embargós intézkedéseknek mint imperatív normáknak az adott ügyben való alkalmazásának szükségességére is – az egyedi ügyön túlmutattak.

[56] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem korlátai között vizsgálta, és azt az abban írt okokból nem találta jogszabálysértőnek.

[57] A Kúria elsőként a felülvizsgálati kérelem azon hivatkozását vizsgálta, amely szerint a jogerős ítélet túlterjeszkedett a kereseti kérelmen és ellenkérelmen, illetve a keresetben nem hivatkozott jogalapon hagyta helyben az elsőfokú bíróság keresetnek helytadó ítéletét, valamint sérti az ítélet teljességének a követelményét, mert ezek valósága esetén – további vizsgálat, illetve az EUB előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének megfontolása nélkül – a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett elkerülhetetlen lenne új eljárás lefolytatásának az elrendelése.

[58] E kérdés vizsgálatához helyes dogmatikai kiindulópont az az állítás, hogy eltérően a régi Pp. rendelkezéseitől és az annak alapján kialakult bírói gyakorlattól, a Pp. alapján a bíróság a felperes által megjelölt jogcímhez (jogalaphoz) kötve van, és nem adhat helyt a keresetnek olyan jogalapon, amelyet a fél nem állított. A Kúria leszögezi, ezzel ellentétes megállapítást a jogerős ítélet nem tartalmaz, így a másodfokú bíróság jogkérdésben nem tért el az ezt az elvet rögzítő, és a felülvizsgálati kérelemben felhívott precedens értékű határozatoktól (Kúria Mfv.10.155/2022/3. - BH2023.138., Pfv.20.626/2022/4. - BH2023.129., Mfv.10.043/2022/5. - BH2022. 332., Pfv.I.21.080/2022/5.). Éppen ellenkezőleg, a másodfokú bíróság a fellebbezés alapján kifejezetten vizsgálta a kereseten való túlterjeszkedést, és úgy foglalt állást, hogy – figyelemmel az alperes többirányú védekezésére is – a felperesnek az eljárás későbbi szakaszában tett nyilatkozatai nem értelmezhetők kiterjesztően akként, hogy a keresetlevélben kifejtett részletes jogi érvelését nem tartja fenn, ezért helyes az a következtetése, hogy az elsőfokú bíróság a felperes által fenntartott jogalapra, az Embargó Rendelet 12. cikkére alapította a döntését. Ezzel a megállapítással a Kúria is egyetért, utalva a Pp. 424. § (2) bekezdése alapján a jogerős ítélet e körben helyes indokaira (jogerős ítélet 61. és 65-67. pontok). Az abban írtakat támasztja alá továbbá az is, hogy a felperes új jogi képviselője a felperesi jogi képviselő váltást követően megtartott érdemi tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy a kereseti kérelmét a perfelvételi eljárás során

előterjesztettek szerint tartja fenn, és a tárgyalás berekesztésére történő figyelmeztetést követően kifejezetten kérte annak a beavatkozó által tett nyilatkozatnak a jegyzőkönyvi rögzítését, hogy a felperes képviselője nem vonta vissza az embargós rendeletekre mint anyagi jogi rendelkezésekre hivatkozását (58. sorszámú jegyzőkönyv). A jogerős ítélet tehát a felperes által előterjesztett és fenntartott jogcímen alapul.

[59] A fentiekből az is következik, hogy alaptalanul hivatkozott az alperes a felülvizsgálati kérelmében arra is, hogy az eljáró bíróságok a felperes által nem állított jogalapon adtak helyt a keresetnek. E körben azt adta elő, hogy a felperes a garancia jogviszony megszűnését nem kérte megállapítani, illetve nem kérte az alperesi lehívás érvénytelenségének kimondását. A Kúria rámutat, sem az első-, sem a másodfokú bíróság ítéletének rendelkező része nem tartalmazza a fenti megállapításokat. A másodfokú bíróság érdemi döntése azon alapult, hogy egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával, miszerint a viszontgarancia teljesítése az alperes 2013. január 10-i lehívásakor az embargós rendelkezésekre tekintettel az Embargó Rendelet 12. cikke szerinti közvetett teljesítés tilalmába ütközött, mivel ezzel az alperes a S... B.. számára történő kifizetést terhelné át a felperesre. Ennek kapcsán tért ki a fellebbezés erre irányuló érvelése (fellebbezés 60-64. pontok) alapján az indokolásában arra, hogy az elsőfokú bíróság a Kúria Pfv.V.20.180/2019/15. számú határozatban foglaltaknak megfelelő álláspontot képviselt, amikor azt állapította meg, hogy a felek közötti jogviszony a garanciavállalás határidejének lejártától tekinthető megszűntnek, amivel a másodfokú bíróság a fellebbezés alapján öt terhelő indokolási kötelezettségének tett eleget. A később kifejtettek szerint pedig a másodfokú bíróság nem állapította meg a lehívás „érvénytelenségét”.

[60] Az alperes azt is állította az ítélet teljessége követelményének megsértéseként, hogy a másodfokú bíróság jogerős ítéletében nem bírálta el a felperes azon állított jogát, „ami a garanciák járulékosága alapján szünteti meg a fizetési kötelezettségét”. Itt szükséges rámutatni arra, hogy különbség van a keresettel érvényesített jog (az az anyagi jog, amelynek érvényesítését anyagi jogi jogszabály biztosítja) és a felek jogi érvelésében megjelenő jogállítások között. Előbbi keresettel, keresetváltoztatással érvényesíthető, és a bíróság döntési kötelezettségét váltja ki, utóbbihoz azonban – összhangban a Pp. 342. § (1) és (3) bekezdésében foglaltakkal is – a bíróság nincs kötve. Az alperes által interpretált keresete a felperesnek nem volt, a jogerős határozatot hozó bíróságnak pedig nem feladata a kereset alátámasztásaként előadott jogi érvelés minden mondatát értékelnie. Ezt a jogértelmezést támasztja alá az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata is, amely szerint a bíróságok indokolási kötelezettségéből sem következik, hogy a felek által felhozott minden észrevételt egyenként kellene megcáfolási, különösen nem állapítható meg kötelezettség a szubjektív elvárásaikat is kielégítő mélységű érvrendszer bemutatására {3275/2024. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [34]; 3169/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [32]; 3107/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [38]; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}. A döntés indokolásának az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie és nem minden egyes részletre {3169/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [32]; 3159/2018. (V. 16.) AB határozat, Indokolás [31]; 26/2020. (XII. 2.) AB határozat, Indokolás [22]}. A Kúria rámutat, az alperes által hivatkozott ezen eljárási szabálysértés – azon túl, hogy az legfeljebb a felperes jogainak sérelmét eredményezhetné – valósága esetén sem minősülne az ügy érdemi eldöntésére lényeges kihatással bírónak, tekintve, hogy a felperesnek egyetlen keresete volt, amelyet a bíróság elbírált és annak helyt adott (az alperes szerint is), erre figyelemmel a felperes által előadott további jogállítás (kereseti kérelemnek minősülése esetén is) legfeljebb eshetőleges jogcím lehetne, amelynek a vizsgálatára nem kerülhetne sor, emiatt – függetlenül annak megalapozottságától vagy alaptalanságától – érdemben nem hatna, nem hathatna ki a bíróság döntésére, ezért nem adhatna alapot a jogerős ítélet hatályon kívül

helyezésére [Pp. 424. § (1) bekezdés]. A Kúria ezért ezt az eljárási hivatkozást a továbbiakban nem vizsgálta.

[61] Ezt követően a Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az EUMSZ 267. cikkében írtakra is figyelemmel, szükséges-e az alperes által indítványozott kérdés tekintetében kezdeményeznie az EUB előzetes döntéshozatali eljárását. A másodfokú bíróság azért nem látta indokoltnak a perben előzetes döntéshozatal kezdeményezését, mert úgy ítélte meg, hogy az EUB a jelen perben irányadó embargós rendelkezéseket a C-168/17. számú határozatában már értelmezte, továbbá a Kúria ezen ítéletre és a kapcsolódó EUB joggyakorlatra is figyelemmel hozta meg a precedensértékű Pfv.V.20.180/2019/15. számú határozatát. Ennek – a felülvizsgálati kérelemben írtakkal szemben – nem mond ellent a másodfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy az EUB és a Kúria a hivatkozott ítéletekben kifejezetten a garancia díjak, és nem a garancia összeg kifizetéséről döntött, mert ez tényszerű megállapítás. Ugyanakkor ez nem zárta el attól a másodfokú bíróságot, hogy e határozatokban írtakat is figyelembe véve, értelmezve hozzon döntést a garancia összeg tekintetében folyó jogvitában.

[62] A Kúria egyetértett a jogerős ítéletben kifejtetekkel, az EUB már rendelkezésre álló releváns joggyakorlatára figyelemmel jelen jogvitában nem szükséges az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése. A C-168/17. számú ítéletében az EUB – bár valóban a garanciadíjak érvényesítése kapcsán – a pénzeszközök befagyasztásával kapcsolatos jegyzékbe felvett szervezet javára történő bankgarancia kibocsátásra irányuló szerződéses láncolatot, az Embargó Rendelet 5. és 12. cikkét, e rendelet 2014. január 20-i 45/2014/EU tanácsi rendelet szerinti változata 12. cikke (1) bekezdését, továbbá az Új Embargó Rendelet 17. cikkét, és az azokban megfogalmazott „sem közvetlenül, sem közvetve” fordulatot értelmezte két unióbeli bank, az ebben az eljárásban is peres felek viszonylatában, azaz a jelen perben is irányadó uniós jog értelmezését végezte el. Ezzel valójában az alperes is egyetértett, hiszen a felülvizsgálati kérelmében maga is úgy nyilatkozott, miszerint a garancia összeg kifizethetősége álláspontja szerint analóg a díjakkal. Az nem ad alapot az előzetes döntéshozatal kezdeményezésére, hogy az alperes az EUB ítéletéből, illetve a Kúria Pfv.V.20.180/2019/15. számú határozatából a jogerős ítélettől eltérő következtetésre jutott, ennek a jogi álláspontnak a helyességéről való döntés jelen felülvizsgálati eljárásban vizsgálendő. A Kúria ezért az előzetes döntéshozatal kezdeményezésére irányuló kérelmet elutasította.

[63] Az alperes további – az ügy érdemére kiható – eljárási szabálysértésként arra hivatkozott, hogy több okból sem álltak fenn az adott ügyben a megállapítási kereset előterjesztésének jogszabályi feltételei. A Kúria e körben sem találta a felülvizsgálati kérelmet megalapozottnak.

[64] Az alperes fenntartotta a perben korábban is képviselt álláspontját, miszerint a felperes „fizetési kötelezettség fenn nem állására irányuló megállapítási keresetet” terjesztett elő, ugyanakkor a Pp. 172. § (3) bekezdése alapján a megállapítás csak jog vagy jogviszony fennállására, vagy fenn nem állására vonatkozhat. Az eljárt bíróságok azonban – annak tartalma alapján – helytállóan állapították meg, hogy a felperes a keresetében egyértelműen megjelölte a kért megállapítás alapjául szolgáló, a peres felek közötti, a régi Ptk. 249. §-a által szabályozott bankgarancia jogviszonyt, és a keresete annak megállapítására irányult, hogy az alperest nem illeti meg a jog, hogy a viszontgarancia alapján megtérítésre irányuló igényt érvényesítsen a felperessel szemben. Keresete ezért megfelelt a Pp. „jog vagy jogviszony fenn nem állásának megállapítására” vonatkozó rendelkezésének, és nem ellentétes a Kúria felülvizsgálati kérelemben hivatkozott közzétett döntéseivel.

[65] Az alperes e tekintetben elsősorban a Gfv.V.30.130/2023/8. számú határozatra hivatkozott, azonban figyelmen kívül hagyta a jelen ügy fentebb ismertetett, és a felhívott

döntés alapját képező tényállás közötti jelentős eltérést. Szemben a felperes ebben az ügyben elbírált keresetével, ott a felperesek nem azonosították be azt a jogviszonyt, amelyre a negatív megállapítási keresetüket alapították. A Kúria kiemelte, jog/jogviszony állítása nélkül – eredeti jogviszony-előzmény nélküli helyzetben – sem a hatályos, sem a korábbi magyar polgári perrendtartások rendszerébe nem illeszthető a megállapítási kereset. Így a keresetük a „kötelezettségük” fenn nem állásának általános jellegű megállapítását célozta, amelyet ezért nem látott teljesíthetőnek.

[66] Az eljáró bíróságok által helyesen értékelték szerint a felperes keresete nem tény, hanem a fentiek szerint egy jog, illetve jogviszony fenn nem állásának megállapítására irányult, a jogerős ítélet nem ellentétes az alperes által hivatkozott további precedensképes határozatokkal sem (Kúria Gfv.VI.30.328/2021/6., Gfv.VI.30.370/2021/6.).

[67] A jogvédelem szükségessége kérdésében a Kúria szintén visszautal a jogerős ítéletben e körben részletesen kifejtett helytálló indokokra (másodfokú ítélet 54-55. pont), amelyben többek között kitért a másodfokú bíróság arra is, hogy a felek közötti szerződéses jogviszony alapján a garancia lejártát követően még évekkel később is fenntartandó rendelkezésre tartási kötelezettség a vagyoni jogok lényeges sérelmét jelenti, függetlenül a felülvizsgálati kérelemben is hivatkozott céltartalék képzésétől. Utalt e körben a Kúria Gfv.V.30.045/2019/9. számú ítéletére, amelyben a Kúria a jelen per alperese által a S... B.. ellen indított perben a megállapítási kereset előterjesztésének megvalósult feltétlei kapcsán többek között kifejtette, a garancia- és viszontgarancia-vállalás lényegi eleme, hogy a polgári jogi jogviszonyban a garantőr a követelés pénzügyi fedezetét rendelkezésre tartja, annak csak technikai kérdése, hogy ezt a számvitel közjogi szabályainak megfelelően kell megtennie. E bizonytalan helyzet lezárására alkalmas eszköz a megállapítási kereset, ami alapján a felperes szabadulhat a számára vagyoni hátránnyal járó bizonytalan jogi helyzettől. E vonatkozásban tehát – szemben az alperes álláspontjával – nincs lényegi különbség a két per feltételei között, és a Kúria álláspontja szerint önmagában ez az indok is elégséges a felperes oldalán a jogvédelem szükségességének megállapítására, függetlenül attól, hogy a Kúria a korábbi perben, és a másodfokú bíróság ebben a perben további szempontokat, körülményeket is értékelt.

[68] A másodfokú bíróság egyetértett az alperes hivatkozásával, hogy főszabály szerint a jogvédelmi szükséghelyzet általában nem állapítható meg akkor, ha a felperes egy másik, a marasztalására irányuló eljárásban alperesi pozícióban védekezésnek tudna hivatkozni a megállapítási perben felhozott érveire. Úgy értékelte azonban, hogy a perben felmerülő többlettényállási elemek miatt az adott esetben nem kizárt a megállapítási kereset előterjesztése. A jogerős ítéletnek azt a megállapítását, hogy bizonyos körülmények, többlettényállási elemek abban az esetben is indokolhatják a negatív megállapítási kereset előterjesztését, ha az más perben védekezésnek is felhozható lenne, alátámasztja a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának a megállapítási per megindítása feltételeinek vizsgálatáról időközben hozott 4/2024. Jogegységi határozata (Jpe.III.60.011/2023/16.) is. Ebben – bár kétségtől más tárgyban – a jogegységi tanács is arra az álláspontra helyezkedett, hogy bizonyos, egyedileg mérlegelendő szempontok esetén elismerhető a megállapítási kereset jogvédelmi célja, amely arra irányul a felperes a veszélyeztetett helyzetét (a JEH alapjául szolgáló ügyben a vele szemben indított közvetlen végrehajtási eljárást mint veszélyt előidéző körülményt) elhárítsa (4/2024. JEH 62. pont).

[69] A Kúria egyetértett a másodfokú bíróság által mérlegelt, többlettényállási elemként értékelt szempontokkal is. Azokból kiemeli, a régi Ptk. 249. §-ában szabályozott bankgarancia egyik definitív eleme, hogy a bank kötelezettségvállalása meghatározott időre szól. A perbeli viszontgarancia lejáratát idejét a felek 2013. szeptember 14. napján határozták meg. Az ezt követően csaknem hét évvel később indult perben helytállóan

mérlegelte a másodfokú bíróság a bankgarancia lejártá óta eltelt időtartamot akként, amely – az alperes fenntartott követelésére tekintettel – megalapozta a felperes jogvédelmét. A Kúria rámutat, a beavatkozó és a felperes közötti, a biztosítékok felszabadítására irányuló per önmagában nyilvánvalóan nem alapozná meg a felperesnek az alperessel szembeni jogvédelmi helyzetét, azonban ez a jogerős ítéletben részletesen értékelt további szempontok mellett a megállapítási per indításának indokoltságát erősíti.

[70] Az alperes arra is hivatkozott, hogy nem alapozza meg a Pp. 172. § (3) bekezdése szerint a megállapítás kapcsán elvárt „szükségességet” az, ha alperes egy igényt minösszesen csak fenntart. Ezzel szemben az alperes fenntartott igénye a felperest aktív magatartásra, a garancia összeg rendelkezésre tartására kényszeríti, amely alóli mentesülést szolgálja a megállapítási kereset előterjesztése. A megállapítási per nem fosztja meg az alperest attól, hogy döntsön arról, hogy érvényesíti-e, illetve mikor érvényesíti az igényét a bíróság előtt a felperessel szemben. Az alperes szabadon eldöntheti, hogy él-e ezzel a jogával, vagy a felperessel fennálló jogviszonyából származtatott igénye fennállása tekintetében a megállapítási perben védekezésként fejt ki a jogi álláspontját. A Kúria álláspontja szerint ezáltal nem sérül az alperesnek a felülvizsgálati kérelemben állított, közelebbről nem meghatározott alkotmányos joga.

[71] Az alperes anyagi jogszabálysértésként a régi Ptk. 249. §-ára és érdemben az embargós rendeletek téves értelmezésére hivatkozott. E tekintetben elsősorban azt tekintette jogszabálysértőnek, hogy a jogerős ítélet és az általa helybenhagyott elsőfokú ítélet a garanciából és két viszontgaranciából álló jogviszonyokat egységesen, egyfajta „garancialáncként” kezelte, és csak látszólag ismerte el, hogy azok jogilag függetlenek egymástól. A jogerős ítélet szerint a bankgarancia az alapjogviszonytól – a H... és a beavatkozó között létrejött jogviszonytól – független kötelezettségvállalást jelent, ugyanakkor a viszonytgaranciát az ezen jogviszonytól független alapjogviszonyt (másik garanciát) érintő körülményre tekintettel deklarálta teljesíthetetlennek.

[72] A Kúria e körben elsőként arra mutat rá, hogy annak jogi minősítését, hogy a H... mint megrendelő követelését biztosító bankgaranciát és a két viszontgaranciát komplex láncolatos ügyletnek, más szóval garancialáncnak kell tekinteni, a Kúria már megtette és az EUB a C-168/17. számú ítéletében maga is elfogadta e konstrukciónak „a bankgaranciából és két viszontgaranciából álló szerződéses láncolatként” való értelmezését (86. pont). A Kúria a Pfv.V.20.180/2019/15. számú precedens értékű ítéltének a jogerős ítéletben is idézett 36. pontjában azt is kifejtette, hogy a peres felek közötti jogviszony az egyszerű hárompólusú bankgarancia jogviszonyhoz képest sajátosságokat mutat, az ügyletek komplex módon, annak érdekében jöttek létre, hogy a H... javára szóló bankgarancia a láncolatos ügyleteken keresztül megvalósítható legyen.

[73] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében számos közzétett kúriai határozatra hivatkozott annak alátámasztásaként, hogy a másodfokú bíróság „láncolatos” megközelítése téves, hiszen a garancia és az azzal egy tekintet alá eső viszontgarancia absztrakt és független jellegéből következik, hogy jogi szempontból önálló, nem járulékos biztosíték, vagyis a „garancialánc” egyes elemei (a garancia és a viszontgaranciák) nem csak az alapjogviszonytól, hanem egymástól is függetlenek (az alperes ezzel kívánta indokolni, hogy nem a S... B... felé fennálló fizetési kötelezettséget terhelné át felperesre, amikor a garanciát érvényesíti, hanem a saját igényét érvényesítné).

[74] A Kúria leszögezi, a jogerős ítélet – bár kissé félreérthetően megfogalmazva fejtette ki, miszerint „az alperes a S... B... felé fennálló fizetést terheli át a felperesre, ami a bankgaranciák függetlenségének elve mellett is tényként rögzíthető” – nem vonta kétségbe a bankgarancia önállóságát, függetlenségét, absztrakt voltát, így nem tért el jogkérdésben a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott precedensképes határozatoktól. A Kúria egyetért az

alperes azon érvelésével, hogy a viszontgarancia nem esik a garanciától eltérő megítélés alá, ahogyan főszabályként a bankgarancia az alapjogviszonytól, úgy a viszontgarancia is független attól a garanciától, amelyre vonatkozik, valamint az alapul fekvő szerződéstől is. A másodfokú bíróság – tartalma szerint – mindösszesen arra kívánt utalni, hogy bár a szerződést biztosító mellékkötelezettségként szabályozott bankgarancia alapján a garántor kötelezettségének önállósága a garancia lényeges sajátossága, azonban az önállóság mellett érvényesül a garancia biztosítéki jellege is. A jelen ügyben nem alkalmazandó Ptk. szabályait értelemszerűen nem sértheti a jogerős ítélet, de dogmatikailag sem helyes az alperes e körben tett hivatkozása, mert a garanciát meghatározó hatályos szabályozásánál lényegesen szűkszavúbb régi Ptk. 249. §-a alapján kialakult bírói gyakorlat is elismert kivételeket a feltétlen fizetési kötelezettség teljesítése alól, figyelemmel a bankgarancia biztosítéki jellegére (BH2009. 251. – Ha nyilvánvaló, egyértelmű és minden kétséget kizáró bizonyítékok kerültek volna a garántor birtokába, amelyek szerint a kedvezményezett csalárd módon, ezért jogtalanul kívánja igénybe venni a bankgaranciát, akkor – de csak ebben az esetben – megtagadhatja fizetési kötelezettségének teljesítését. Ezt az álláspontot képviseli a 458. számú szokvány is).

[75] Az adott ügyben ilyen, a garanciajogviszony alapján fennálló önálló, feltétlen, absztrakt fizetési kötelezettséget érintő, gátló körülménynek az ENSZ BT határozat és az Európai Unió embargós intézkedései (határozatai és rendeletei) mint imperatív szabályok minősülnek, amennyiben a perbeli viszontgarancia „érintett szerződésnek” minősül az embargós rendeletek tükrében. Az embargós intézkedések fogalmilag az alapszabadságok uniós jogalkotó általi jogszerű korlátozását jelentik, ezért nem lehet alapos az EUMSZ megsértésére vonatkozó hivatkozás sem.

[76] A Kúria maradéktalanul osztotta az eljárt bíróságok egyező álláspontját, miszerint a Kúria Pfv.V.20.180/2019/15. számú (a garanciadíjakkal kapcsolatos) ítéletéből éppen az következik, hogy a viszontgarancia alapján történő felperesi teljesítés az alperes részére az embargós intézkedések közvetett teljesítést is tiltó rendelkezésébe ütközne. Helyesen állapította meg a másodfokú bíróság azt is, hogy az embargós rendelkezések alkalmazását önmagában nem zárja ki az, hogy a peres felek uniós intézmények. Ez következik a jogerős ítéletben írtak szerint az EUB C-168/17. számú ítéletéből, valamint a Kúria Pfv.V.20.180/2019/15. számú ítéletéből is.

[77] Az EUB a C-168/17. számú ítélete értelmében a viszontgarancia-szerződés alapján járó díjak kifizetésére irányuló követelés az Embargó Rendelet 12. cikke alapján – annak eredeti változata szerint – „szerződések [...] tekintetében” benyújtott vagy – a 45/2014 rendelet szerinti változata (és az azzal azonos megfogalmazású Új Embargó Rendelet 17. cikke) alapján – „szerződésekkel [...] kapcsolatos” követelésnek minősül, azaz az embargós intézkedésekkel érintett szerződés.

[78] A Kúria Pfv.V.20.180/2019/15. számú ítéletében a garanciadíjakkal kapcsolatos jogvitában megállapította, hogy a viszontgarancia-szerződés alapján a S... B... járó díjak kifizetésére irányuló követelés teljesítése az Új Embargó Rendelet 17. cikke alapján olyan kifizetésnek minősülne, amely sértené e rendelet 17. cikkének szabályait, mivel a díjak elszámolásával az alperes a 17. cikk b) pontja alá eső Sahara Bankon keresztül eljáró személynek minősülne a 17. cikk c) pontja alapján. Ez utóbbi megállapítás körében értékelte azt is, hogy a H.. ragaszkodott ahhoz, hogy líbiai bank bevonására kerüljön sor a garanciaügylet során, ennek hiányában lehetőség lett volna egyszerű háromoldalú, vagy egy lépcsővel kevesebb láncolattal, líbiai bank kihagyásával rendezni az általa kért garancia teljesítését (55. pont).

[79] A Kúria e körben utal arra is, az EUB valamely pénzeszköznek vagy gazdasági erőforrásnak a korlátozó intézkedések által érintett személyek listáján szereplő személy

rendelkezésre bocsátására vonatkozó tilalmat különösen tágan értelmezte, amelyet a „sem közvetlenül, sem közvetve” fordulat alkalmazása igazol. Az magában foglal minden olyan cselekményt, amelynek megvalósulása szükséges ahhoz, hogy e személy ténylegesen teljes rendelkezési jogot szerezzen az érintett pénzeszközök vagy gazdasági erőforrások fölött (Pfv.V.20.180/2019/15. sz. ítélet 43. pont, C-168/17. 51. pont és az ott hivatkozott bírói gyakorlat: 2007. október 11-i Möllendorf és Möllendorf-Niehuus ítélet, C-117/06, EU:C:2007:596, 50. és 51. pont; 2010. június 29-i E és F ítélet, C-550/09, EU:C:2010:382, 66. és 74. pont; 2011. december 21-i Afrasiabi és társai ítélet, C-72/11, EU:C:2011:874, 39. és 40. pont).

[80] A Kúria megítélése szerint – egyetértve az eljáró bíróságok álláspontjával – a fenti megállapítások értelemszerűen irányadók a garancia összeg tekintetében fennálló igényre is, amelyet az Új Embargó Rendelet kifejezetten nevesítetten is tilalmaz, ha azt a 17. cikk a), b) vagy c) pontjában meghatározott jogalanyok kívánják érvényesíteni {Nem érvényesíthetők az olyan szerződésekkel vagy ügyletekkel kapcsolatos, bármilyen formájú igények, amelyek érvényesítését az e rendelet alapján előírt intézkedések közvetlenül vagy közvetve, egészben vagy részben befolyásolják, ideértve (egyebek mellett) a garanciaérvényesítés keretében benyújtott igényt, különösen (szintén többek között) a pénzügyi viszontgarancia kifizetésére, illetve meghosszabbítására irányuló bármilyen igényt, amennyiben azokat a) a II. vagy III. mellékletben foglalt jegyzékekben szereplő személyek, szervezetek vagy szervek; b) bármely más líbiai személy, szervezet vagy szerv, ideértve a ... kormányt is; c) az a) vagy a b) pontban említett személyek, szervezetek vagy szervek valamelyikén keresztül, illetve nevében eljáró személyek, szervezetek vagy szervek kívánják érvényesíteni}.

[81] Az alperes arra való hivatkozása, hogy nem minősül szankcionált líbiai fél nevében eljáró személynek, amikor fenntartja az igényét a viszontgarancia teljesítésére, ellentétes a Kúria fenti, precedensértékű határozatában írtakkal. Mindezekre tekintettel tévesen hivatkozott az alperes a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy a garancia és a viszontgarancia függetlenségére vonatkozó elv félretétele jelen ügyben „embargós megközelítésből” teljes mértékben szükségtelen.

[82] Az alperes 2013. január 10-án kelt SWIFT üzenetében a felperes által a javára kibocsátott előleg-visszafizetési viszontgaranciát lehívta a felperestől, ekkor a garancia végső kedvezményezettje, a H.. a tiltólistán szerepelt, 2014. január 22-től pedig bármely l... entitás javára, így sem a S.. B..., sem a H.. részére nem teljesíthető (közvetlen vagy közvetett) kifizetés.

[83] Az eljáró bíróságok az embargós intézkedésekkel összefüggésben helyesen foglaltak állást a peres felek közötti garancia jogviszony megszűnése tekintetében is, e körben helytállóan utalt a másodfokú bíróság a Kúria Gfv.V.30.045/2019/9. számú ítéletére, amelyben a Kúria kifejtette: az imperatív norma tehát hatást gyakorol a polgári jogi jogviszonyra, és miután a garanciavállalás lejártáig a H... a tiltólista hatálya alól nem került ki, ezért a garanciavállalás időtartamaiban az embargós intézkedésekre tekintettel nem kerülhetett sor a felperes (jelen per alperese) részéről kifizetésre. Később sem keletkezhet azonban olyan jogi helyzet, ami a garancia kifizetését lehetővé tenné, mert az embargó nem célozza az érintett polgári jogviszonyok meghosszabbítását. Ezért a garanciavállalás lejártára tekintettel a jogviszony megszűnése folytán nem áll fenn a felperes (jelen per alperese) helytállási kötelezettsége, aminek a megállapítási kereset alapján ítéletben történő kimondása a felperes jogainak megóvása érdekében indokolt.

[84] A közvetett kifizetés tilalmára tekintettel a Kúria az alperes hivatkozásával ellentétében nem látott érdemi különbséget a felperes által indított jelen per, és az alperes által a Sahara Bank ellen folyamatban volt megállapítási per között a jogviszony megszűnésének megítélése tekintetében.

[85] Ebből következik, hogy az alperes esetleges marasztalása és az ellene, vagy az anyabankja ellen az embargós intézkedéseket el nem ismerő államban vezetett esetleges sikeres végrehajtás biztosítékát nem képezheti a perbeli viszontgarancia.

[86] Az alperes nagy teret szentelt a felülvizsgálati kérelmében annak, hogy szerinte erre irányuló kereseti kérelem nélkül, és érdemben is tévesen minősítette érvénytelennek a garancia lehívását a másodfokú bíróság annak kimondásával, hogy az nem volt joghatás kiváltására alkalmas. A másodfokú bíróság azonban nem tekintette „érvénytelennek” a lehívást, hanem csak azt állapította meg, hogy ha az meg is felelt a garancia nyilatkozatban foglaltaknak, az embargós intézkedések következtében nem volt teljesíthető a határidőn belül, és a garancia lejártára tekintettel a későbbiekben sem. Szemben a felülvizsgálati kérelemben írtakkal, nem tekintette azonos jogi aktusnak a lehívást és a teljesítést, ezért e tekintetben is alaptalan az alperes jogszabálysértésre való hivatkozása.

[87] A Kúria megállapította, hogy nem jogszabálysértő a jogerős ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezése sem. A Kúria rögzíti, a következetes bírói gyakorlat értelmében, ha a megállapítási kereset valamilyen összegű tartozás fennállására vagy fenn nem állására irányul, az ügyvédi munkadíj számításának alapjául szolgáló pertárgy értékét a tartozás összegében kell megállapítani (Kúria Pfv.II.21.077/2020/2., Gfv.VI.30.015/2023/2.)

[88] Az alperes az IM rendelet 3. § (2) bekezdése alapján meghatározható ügyvédi munkadíj további mérséklését kérte a felülvizsgálati kérelmében. A Kúria hangsúlyozza, hogy kizárólag jogszabálysértés, illetve közzétett kúriai határozattól jogkérdésben való eltérés esetén van eljárási lehetőség a jogerős ítélet valamely rendelkezésének hatályon kívül helyezésére [Pp. 424. § (3) bekezdés]. Az IM rendelet 3. § (6) bekezdése alapján az ügyvédi munkadíj mérséklése a bíróság számára nem kötelezettség, hanem egy lehetőség. Nem sért jogszabályt a bíróság, ha nem él a mérséklés lehetőségével, illetve, ha nem a pervesztes fél által indokoltnak tekintett mértékben él csak azzal.

[89] A keresetnek helytadó ítéletre tekintettel az eljárt bíróságok a Pp. 82. §-ának alkalmazásával jogszerűen kötelezték az alperest a felperes és a felperesi beavatkozó perköltségének a megfizetésére. Az általános szabálytól eltérést engedő Pp. 86. § (1) bekezdése alkalmazásának jogszabályi feltételei – miszerint az alperes a perre okot nem adott – az adott esetben nem álltak fenn.

[90] A beavatkozó részére megítélt perköltség eltűzött voltát az alperes jogszabályi hivatkozás nélkül állította, és nem mutatta be az általa hivatkozott bírói gyakorlatot, amelyről álláspontja szerint a jogerős ítélet eltért, ezért a felülvizsgálati kérelemnek ezt a hivatkozását a Kúria nem vizsgálta.

[91] A Kúria mindezekre tekintettel a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

[92] Az eredménytelen felülvizsgálati kérelemre tekintettel a Kúria a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperest a felperes és a felperesi beavatkozó ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére. Mértékének megállapítása során a Kúria az IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdése alapján számított perköltséget a 3. § (6) bekezdése szerint a kifejtett képviseleti tevékenységgel arányban mérsékelte.

[93] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés *d)* pontja zárja ki.

[94] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 376. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján – kérelemre – tárgyaláson bírálta el.

- [95] 1959. évi IV. törvény 249. §
[96] 2016. évi CXXX. törvény 172. § (3) bekezdés
[97] Kúria Gfv.V.30.045/2019/9., Pfv.V.20.180/2019/15.
[98] EUB C-168/17.

A döntés elvi tartalma

[99] Embargós intézkedések esetén a jogvédelmi célú megállapítási kereset előterjesztésének feltételei.

[100] A garancia jogviszony alapján fennálló önálló, feltétlen, absztrakt fizetési kötelezettséget érintő, gátló körülmény az ENSZ BT határozat és az Európai Unió embargós intézkedései (határozatai és rendeletei) mint imperatív szabályok, amennyiben a perbeli viszontgarancia „érintett szerződésnek” minősül az embargós rendeletek tükrében.

Budapest, 2024. október 30.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Tibold Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Farkas Antónia s.k. bíró, Dr. Madarász Anna s.k. bíró

hitelélül:

A kiadmány

S.K.

bírószági ügyintéző